

Rektor
Uppsala universitet

Utvärderingsavdelningen
Henrik Holmquist
BESLUT

2003-12-09
Reg.nr 641-1278-03

Ansökan om rätt att utfärda logopedexamen

Högskoleverket beslutar att Uppsala universitets ansökan om rätt att utfärda logopedexamen avslås.

Ansökan

Uppsala universitet har ansökt om rätt att utfärda logopedexamen. För granskning av ansökan har Högskoleverket anlitat en grupp sakkunniga, professor Ewa Söderpalm, Göteborgs universitet (ordförande), professor Britta Hammarberg, Karolinska institutet, universitetslektor Lars Erik Johansson, Högskolan i Skövde och logopedistuderande Maria Eriksson, Lunds universitet.

De sakkunniga har granskat ansökan med bifogat underlagsmaterial. Vid platsbesöket på universitetet har samtal förts med ledningen, lärare, yrkesverksamma logopeder och studenter. De sakkunniga har avlämnat sitt yttrande till Högskoleverket 2003-12-04. Yttrandet bifogas.

Bedömning

Bedömargruppen anser sig i nuläget inte kunna rekommendera att Högskoleverket tillstyrker Uppsala universitets ansökan. Det underlag och den information som gruppen haft att tillgå är inte tillräckligt utan måste kompletteras och granskas ytterligare. Utbildningsplanen liksom kursplanerna måste omarbetas så att de olika ingående momenten framgår. Kursplanerna i medicin måste också kompletteras med vissa för logopedin viktiga moment och fördelningen av poäng på dessa kurser ses över. Bedömargruppen efterlyser vidare en skriftlig redogörelse för hur praktikmomentet skall genomföras. I övrigt hänvisas till bedömargruppens yttrande.

Beslut

Högskoleverket instämmer i de sakkunnigas yttrande och beslutar att avslå Uppsala universitets ansökan.

HÖGSKOLEVERKET

BESLUT

2003-12-09

Reg.nr 641-1278-03

Sid 2

Detta beslut har fattats av universitetskansler Sigbrit Franke efter föredragning av utredare Henrik Holmquist i närvaro av avdelningschef Ragnhild Nitzler och kanslichef Lennart Ståhle.

Sigbrit Franke

Henrik Holmquist

Kopia till utbildningdepartementet

De sakkunniga

Yttrande över ansökan från
Uppsala universitet om rätt att utfärda
logopedexamen

Innehållsförteckning

Uppdraget	3
Bedömggruppen	3
Genomförandet	3
Högskolelag och högskoleförordning	4
Uppsala universitet – förutsättningar och förslag till utbildning	6
Planeringsgruppen för logopedprogrammet.....	6
Medicinska fakulteten	6
Samhällsvetenskapliga fakulteten.....	8
Språkvetenskapliga fakulteten	8
Organisation av programmet	8
Programmets utformning.....	9
Lärarkompetens	10
Klinisk utbildning och handledning.....	10
Infrastruktur	11
Examinationsformer.....	12
Bedömning	13
Sammanfattande bedömning	18

Uppdraget

Uppsala universitet ansökte i mars 2003 hos Högskoleverket om rätt att utfärda logopedexamen.

Bedömargruppen

Högskoleverket har uppdragit åt professor Ewa Söderpalm, Göteborgs universitet (ordförande), professor Britta Hammarberg, Karolinska institutet, universitetslektor Lars Erik Johansson, Högskolan i Skövde och logopedistuderande Maria Eriksson, Lunds universitet, att medverka i verkets prövning av ansökan från Uppsala universitet om rätt att utfärda logopedexamen.

Genomförandet

Bedömargruppen har tagit del av ansökan från Uppsala universitet med bilagor. Ansökningshandlingarna har bland annat omfattat kursplaner, uppgifter om lärarkompetens, organisation och terminsöversikt. Efter förfrågan om kompletteringar har bedömargruppen vid senare tillfälle fått ett förslag till utökade kursplaner samt utbildningsplan för programmet

Vid ett platsbesök den 6 november 2003 samtalade bedömargruppen med följande grupper och personer: *Rektor* Bo Sundquist, tillsammans med vice-rektorerna Leif Lewin, humanistiskt samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet, Ulf Petterson, medicinska farmaceutiska vetenskapsområdet och planeringsgruppens ordförande Håkan Aldskogius. *Dekanerna* Berit Hagekull, samhällsvetenskapliga fakulteten, Anna Sågvall Hein, språkvetenskapliga fakulteten, Kjell Öberg, medicinska fakulteten samt Lars Rask, prodekan på medicinska fakulteten med ansvar för grundutbildning. *Ledamöter i planeringsgruppen för logopedprogrammet* Professor Håkan Aldskogius, ordförande, institutionen för neurovetenskap, Professor Åke Viberg, institutionen för lingvistik, Professor Åke Pålshammar, institutionen för psykologi, avdelningsdirektör och bedömargruppens kontaktperson Britt Marie Jacobson. *Lärarna* professor Jörgen Borg, medicinsk rehabilitering, fil dr i fonetik Petur Helgason, universitetslektor Mats J Olsson, psykologi, universitetslektor Anju Saxena, lingvistik. *Cheflogopederna* Marianne Christensen, Uppsala akademiska sjukhus, Per Testad, Falu lasarett, och logopeden Monika Bergel, Uppsala akademiska sjukhus. Dessutom talade bedömargruppen med en *grupp studenter* bestående av en student från medicinarprogrammet,

en student från biomedicinprogrammet, två studenter från institutionen för lingvistik samt två studenter från psykologprogrammet.

Bedömargruppen fick även ett distansutbildningssystem förevisat av projektledare och farm dr Johan Hultén. 1:e bibliotekarie Barbro Krüger från medicinska biblioteket berättade om sin verksamhet. Bedömargruppen besökte också Kliniskt träningscenter vid Uppsala akademisk sjukhus och samtalade där med Mia Colliander.

Högskolelag och högskoleförordning

Villkoren för att få utfärda examina föreskrivs i högskolelag och i högskoleförordning. De allmänna målen för grundläggande utbildning beskrivs i 1 kapitlet högskolelagen. All högskoleutbildning skall vila på vetenskaplig grund samt på beprövad erfarenhet. Verksamheten skall bedrivas så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning. Den skall avpassas så att en hög kvalitet nås såväl i utbildningen som i forskningen. Studenterna skall ha rätt att utöva inflytande. Med en skärpning av tidigare regel gäller från den 1 juli 2002 att den grundläggande högskoleutbildningen skall ge studenterna förmåga att göra självständiga och kritiska bedömningar, förmåga att självständigt urskilja, formulera och lösa problem, samt beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Inom det område som utbildningen avser skall studenterna, utöver kunskaper och färdigheter, utveckla förmåga att söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå, följa kunskapsutvecklingen och utbyta kunskaper även med personer utan specialkunskaper inom området.

Logopedexamen

Logopedexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt 160 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla logopedexamen skall studenten ha

- förvärvat förmåga att undersöka och bedöma den språkliga kommunikationsförmågan hos barn, ungdomar, vuxna och äldre med olika former av röst-, tal- och språkrubbningar samt att ställa logopedisk diagnos och bedöma förutsättningarna för att påverka kommunikationsförmågan framgångsrikt,
- förvärvat grundläggande klinisk och pedagogisk erfarenhet av metodiken vid rehabilitering/habilitering av röst-, tal- och språkrubbningar samt förmåga att planera, genomföra och utvärdera behandlingsprogram,

- förvärvat en helhetssyn på individens språk och sociala situation samt vunnit förståelse för att röst-, tal- och språkförmågan är en integrerad del av individens personlighet,
  - utvecklat sin självkänedom och förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt och en helhetsbild av människan, utvecklat sin förmåga till goda relationer med patienter och deras närstående,
  - förvärvat kunskaper om logopedins roll inom hälso- och sjukvårdsarbetet samt förmåga att utöva förebyggande hälsovård inom det logopedisk-foniatriska arbetsområdet.
- Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.

Prövningen

Denna examensrättsprövning har utgått från kvalitetsaspekter som utarbetats av Högskoleverket utifrån reglerna i lag och förordning och i samråd med universitet och högskolor.

Kvalitetsaspekterna är

- lärarkompetens och kompetensutveckling,
- utbildningens mål, innehåll och organisation,
- ämnesdjup, ämnesbredd och yrkesrelevans,
- övergångsmöjligheter till forskarutbildning,
- kvalitetsarbete och utvärdering,
- studentmedverkan,
- internationellt perspektiv,
- bibliotek och informationsförsörjning,
- lokaler och utrustning samt
- kritisk och kreativ miljö.

För en diskussion om dessa aspekter hänvisar vi till Högskoleverkets rapport Examensrättsprövning (Högskoleverkets rapportserie, 2001:4 R).

Principiellt gäller att bedömaregruppen har att granska de strukturella förutsättningarna för lärosätets möjligheter att utfärda yrkesexamen. Avgörande för granskningen är informationen under platsbesök och kvaliteten i det insända materialet samt de utfästelser och åtaganden som görs i detta material.

Uppsala universitet – förutsättningar och förslag till utbildning

Uppsala universitet hade år 2002 totalt cirka 38 000 registrerade studenter och cirka 2300 aktiva forskarstuderande vid de tre vetenskapsområdena humaniora och samhällsvetenskap, medicin och farmaci, samt teknik och naturvetenskap. Universitetet har totalt 40 utbildningsprogram och cirka 1400 fristående kurser som bedrivs inom de totalt nio fakulteterna.

Planeringsgruppen för logopedprogrammet

Förslaget till utbildningsprogram för logopeder har utarbetats av en arbetsgrupp bestående av professor Håkan Aldskogius ordförande, professor Jörgen Borg, professor Matti Anniko, professor Claes Sundelin, universitetslektor Åke Pålshammar, professor Åke Viberg, internkonsult Lotten Olofsson Lundegren, landstinget Uppsala län, logoped Astrid Frylmark, som senare ersatts av Monika Bergel från Uppsala Akademiska sjukhus, logoped Birgitta Johnsen, landstinget Gävleborg och sammankallande avdelningsdirektör Britt Marie Jacobson. Sedan gruppen bildades i augusti 2001 har den haft 15 möten.

Tre fakulteter och fem institutioner

Enligt förslag från planeringsgruppen kommer det föreslagna logopedprogrammet att genomföras i samverkan mellan tre fakulteter: den medicinska, den språkvetenskapliga och den samhällsvetenskapliga. Totalt kommer fem institutioner att vara involverade i programmet: Institutionen för neurovetenskap, Institutionen för kvinnors och barns hälsa, Institutionen för kirurgiska vetenskaper, Institutionen för psykologi och Institutionen för lingvistik. Bakgrunden till ansökan är främst landstingens stora efterfrågan på logopeder.

Medicinska fakulteten

Medicinska fakulteten har cirka 4 500 registrerade studenter och ligger under vetenskapsområdet för medicin och farmaci. Det finns på fakulteten 6 utbildningsprogram: biomedicinarprogrammet, biomedicinska analytikerprogrammet, läkarprogrammet, sjukgymnastprogrammet, sjuksköterskepro-

grammet och röntgensjuksköterskeprogrammet. Utöver sjuksköterskeprogrammet finns dessutom specialistsjuksköterskeutbildningar och cirka 150 fristående kurser. Forskning med anknytning till logopedi bedrivs inom avdelningarna för klinisk neurofysiologi, neurologi, rehabiliteringsmedicin, pediatrik, geriatrik och oto-rhino-laryngologi. Inom universitetet finns en policy att lärare skall kunna ägna 50 % av sin arbetstid åt forskning.

Institutionen för neurovetenskap

Institutionen för neurovetenskap, som skall ha ett huvudansvar för logopedprogrammet, bedriver forskning och forskarutbildning kring olika aspekter av nervsystemet, dess normala funktion och utveckling, samt de förändringar som uppstår vid olika former av neurologisk sjukdom. Forskningen sträcker sig från molekylär- och cellbiologi, till bl.a. epidemiologi och kliniska studier av patienter med psykiatriska och neurologiska sjukdomar.

Institutionen för kvinnors och barns hälsa

Institutionen för kvinnors och barns hälsa fokuserar på forskning, undervisning och diagnostiskt arbete. Institutionen är integrerad med barnsjukhuset och kvinnokliniken vid Akademiska sjukhuset. Inom institutionen bedrivs pediatrik forskning av olika slag, bland annat inom barnendokrinologi, barnneurologi, obstetrik, barnonkologi samt perinatal, neonatal och barnkardiologisk forskning.

Institutionen för kirurgiska vetenskaper

På institutionen bedrivs undervisning och forskning inom ämnesområdet kirurgi inom anestesi och intensivvård, avseende sjukdomar inom öron-, näs- och halsområdet samt rörande rättsmedicinska problem.

Samhällsvetenskapliga fakulteten

Samhällsvetenskapliga fakulteten hade år 2002 cirka 11 200 registrerade studenter som studerar cirka 22 ämnen på elva utbildningsprogram och 343 fristående kurser.

Institutionen för psykologi

Institutionen för psykologi har ansvar för psykologprogrammet samt ett antal fristående kurser. Inom institutionen bedrivs forskning i utvecklingspsykologi inklusive tidig språkutveckling hos friska barn samt barn med hörselskador, dövhet respektive Downs syndrom. Det bedrivs även forskning om dyslexi och om utveckling av gester för kommunikation.

Språkvetenskapliga fakulteten

Språkvetenskapliga fakulteten hade år 2002 cirka 6 000 registrerade studenter och 361 fristående kurser. Vid Uppsala universitet erbjuds grundutbildning i ett 40-tal språk och forskarutbildning i ett 20-tal ämnen.

Institutionen för lingvistik

Institutionen för lingvistik har ansvar för det språkteknologiska programmet samt bedriver ett antal fristående kurser inom allmän språkvetenskap. Inom institutionen finns bland annat forskning som är inriktad mot flerspråkighet och språkutveckling samt datorstöd för olika språkliga handikapp. Nyligen har en forskarassistent i fonetik anställts vid institutionen.

Organisation av programmet

Institutionen för neurovetenskap kommer enligt muntlig information troligen att få ansvaret för huvudämnet logopedi och därmed också det huvudsakliga administrativa ansvaret för programmet. Vid institutionen kommer således också de nyanställda logopederna att få sin hemvist. Kansliet för medicin och farmaci kommer att få ett övergripande administrativt ansvar för programmet, främst för budgetfrågor. Kansliets studerandeexpedition står också till förfogande för programmet.

Medicinska fakultetsnämnden har delegerat ansvaret för grundutbildningen till grundutbildningskommittén. Denna har ansvaret för frågor som rör grundutbildningens innehåll, fastställande av utbildningsplaner, dimensionering av de olika utbildningarna, fördelning av medel samt principfrågor.

Varje program vid medicinska fakulteten har en programkommitté. Denna handlägger på delegation av grundutbildningskommittén/fakultetsnämnden frågor som rör programmet såsom utarbetande av underlag för fördelning av utbildningsuppdrag och budget inom respektive program. Kommittén följer fortlöpande utvecklingen inom programmets verksamhetsområde och föreslår förändringar av utbildningsplanen. Programkommittén beslutar exempelvis om kursplaner och kurslitteratur. En programkommitté kommer att bildas även för logopedprogrammet.

Programkommittén kommer att bestå av sju representanter för verksamheten, bland vilka lärare från de olika ämnena inom programmet kommer att vara representerade. I logopedprogrammets programkommitté kommer även yrkesverksamma logopedier att ingå. Kommittén leds av en ordförande som utses av fakultetsnämnden. Ordföranden i programkommittén ingår tillsammans med övriga programkommittéordföranden i grundutbildningskommittén. Programkommittéerna är inte beslutsmässiga om det inte finns studentrepresentanter närvarande. Studenterna är representerade med tre ledamöter.

Ekonomi och programmets omfattning avseende antal studenter

För programmet föreslås en helårsstudentsättning på 78 000 kronor av vilka en mindre del kommer att gå till fakultets- och institutionsgemensamma avsättningar. I förslaget ligger 15 helårsstudenter för 2004, vilket innebär start för 30 studenter höstterminen 2004. Det planeras för antagning en gång per år vilket innebär att det kommer bli totalt cirka 120 helårsstudenter på programmet efter fyra år.

Programmets utformning

Programmet omfattar 160 poäng fördelade på ämnena logopedi, 80 poäng, lingvistik 40 poäng, psykologi 25 poäng, medicin 15 poäng.

Enligt den preliminära utbildningsplanen är utbildningen organiserad på följande sätt:

Termin 1: Introduktion i logopedins olika områden 2 poäng. Grundläggande anatomi, fysiologi, och patofysiologi 3 poäng. Lingvistik I 10 poäng. Utvecklingspsykologi 5 poäng.

Termin 2: Lingvistik II 10 poäng. Inlärnings- och kognitionspsykologi 5 poäng. Fortsättning av grundläggande anatomi, fysiologi, patofysiologi 2 poäng. Nervsystemet 3 poäng.

Termin 3: Barnlogopedi 7 poäng A. Personlighets och socialpsykologi 5 poäng. Pediatrik, barn och ungdomspsykiatri 3 poäng. Barnets språkutveckling normal och avvikande 5 poäng.

Termin 4: Barnlogopedi 8 poäng B. Flerspråkighet och andraspråksinlärning 1 + Läsning och skrivning I 5 poäng. Neuropsykologi 5 poäng. Logopedens yrkesroll 2 poäng.

Termin 5: Barnlogopedi 5 poäng C. Tal och röstlogopedi barn 4 poäng. Neurologopedi I 3 poäng A, Neurolingvistik I 5 poäng. Logopedens yrkesroll 3 poäng.

Termin 6: Tal och röstlogopedi vuxna 2 poäng. Neurologopedi II 7 poäng B. Neurolingvistik II 5 poäng. Öron- näs- och halssjukdomar hos barn och vuxna 2 poäng. Logopedens yrkesroll 3 poäng.

Termin 7: Neurologopedi III 6 p C. Tal och röstlogopedi vuxna 4 poäng. Vetenskaplig metodik och vetenskapligt arbete 5 poäng. Datorstöd i språklig rehabilitering och testning + Tal- 1 poäng och röstfysiologisk mätmetodik 2 poäng. Neurologi, psykiatri och geriatrik 2 poäng.

Termin 8: Valfri kurs 5 poäng. Vetenskapligt arbete 15 poäng.

Den föreslagna valfria kursen kan vara inom vilket ämne som helst inom universitetet.

Lärarkompetens

Universitetet har till bedömargruppen redovisat vilka lärare som kan komma att medverka i utbildningen.

En disputerad lektor i logopedi har rekryterats till institutionen för neurovetenskap. Uppsala universitet har uppgett att de planerar att rekrytera två adjunkter med inriktning mot logopedi. Vid diskussioner har dekanus vidare ställt i utsikt anställningar som forskarassistent och doktorand. Nuvarande lärarstab inom Institutionen för neurovetenskap som kommer att medverka i programmet består av fyra doktorer och åtta professorer. Universitetet har redovisat att fyra disputerade lärare och en professor kommer att medverka i programmet från institutionen för lingvistik. Från Institutionen för psykologi har universitetet redovisat att nio disputerade lärare och sex professorer kan komma att medverka i utbildningen. Från institutionen för kvinnors och barns hälsa medverkar fem disputerade lärare och två professorer. Från institutionen för kirurgiska vetenskaper medverkar tre professorer och två disputerade lärare.

Klinisk utbildning och handledning

Den kliniska utbildningen kommer att omfatta 25 veckor. Praktik planeras från termin tre till termin sex. Praktiken skall vara i fyra veckors perioder varvat med teoretiska moment. Den enskilt största praktikplatsen kommer att vara vid Akademiska sjukhuset, även om en majoritet av studenterna

totalt kommer att göra praktiken på de andra landsting som förklarat sig positiva till att medverka i den kliniska delen av utbildningen. Medverkande är landstingen i Uppsala, Gävleborg, Dalarna, Södermanland och Västmanland. Kommunerna i närområdet är också intressenter för placering av studenter för klinisk utbildning. Praktiken skall integreras i de teoretiska kurserna. Delar av utbildningen under praktiken planerar universitetet därför att hålla på distans.

Den medicinska fakulteten har en handledarutbildning som man planerar att utveckla så att det passar logopedutbildningen.

Infrastruktur

Teoriundervisningen kommer att bedrivas vid Akademiska sjukhuset i anslutning till den kliniska logopedverksamheten.

Studenterna kommer att ha tillgång till den medicinska fakultetens kliniska träningscenter som samtliga program vid fakulteten utnyttjar. Kliniskt träningscentrum är ett samarbete mellan Akademiska sjukhuset, Landstinget i Uppsala län och Uppsala universitet. Vid träningscentret arrangeras undervisning och träning av kliniska färdigheter för både personal och studenter. Studenterna kan där träna exempelvis samtalsteknik med möjligheter till videoinspelning.

Studenterna kommer att få tillgång till det medicinska biblioteket och vårdbiblioteket som är ett bruksbibliotek med ansvar för informationsförsörjningen inom klinisk medicin och vård. Biblioteket ger service till forskare, studenter och personal vid Uppsala universitet och Akademiska sjukhuset. I anslutning till den medicinska delen av biblioteket, dit logopedstudenterna i första hand kommer hänvisas, finns totalt 25 antal läsplatser i tyst läsesal, 9 grupprum samt en datasal. Språkcentrum, där lingvistikens är placerad, har ett eget bibliotek. Även institutionen för psykologi har ett eget bibliotek. Studenterna vid medicinska fakulteten får tidigt i utbildningen undervisning i hur de kan använda sig av bibliotekets resurser. Biblioteksundervisningen anpassas sedan till var studenterna befinner sig i utbildningen. Precis som övriga studenter får logopedstudenterna också tillgång till Karolinabibliotekets totalt cirka fem miljoner böcker och cirka 7 500 elektroniska tidskrifter.

Samtliga studenter i Uppsala erbjuds e-postadress och nätuppkoppling av universitetet. Det finns på vissa andra utbildningar inom medicinska fakulteten ett distansutbildningsprojekt där studenterna kan följa föreläsningen och interagera med läraren via nätet. Det planeras att logopedprogrammet också skall ingå i detta system.

Examinationsformer

Enligt utbildningsplanen skall prov ske fortlöpande i samband med undervisningen eller i slutet av genomgången kurs eller gemensamt för flera kurser. Enligt flertalet kursplaner sker examination individuellt och skriftligt. Inom logopedi skall examination enligt nuvarande kursplaner dessutom ske genom obligatorisk närvaro vid föreläsningar och seminarier, muntligt redovisade seminarieuppgifter och bedömning av klinisk färdighet. Kursplanerna inom medicin kräver, förutom skriftlig tentamen, deltagande i demonstrationer och seminarier.

Bedömning

Bedömargruppen anser att Uppsala universitet har goda förutsättningar att ge en god logopedutbildning, men att det underlag och den information som gruppen hitintills haft att tillgå inte är tillräckligt utan måste kompletteras och granskas ytterligare. Bedömargruppen anser sig därför i nuläget inte kunna rekommendera att Högskoleverket tillstyrker Uppsala universitets ansökan.

Ett antal frågetecken återstår. Bedömargruppen fick dock ett intryck av att mycket av det som saknas i underlaget ändå har diskuterats i den grupp som planerat programmet men att det inte har fastställts och dokumenterats i tillräcklig utsträckning. En generell rekommendation är därför att Uppsala universitet i högre utsträckning dokumenterar sina planer kring programmet.

Organisation och samverkan

Bedömargruppen anser att de övergripande organisatoriska förutsättningarna avseende de teoretiska delarna av utbildningen är goda. Bedömargruppen fick intrycket att administrationen av de existerande programmen vid medicinska fakulteten fungerar väl, genom exempelvis programkommittéernas försorg.

Det finns en lång erfarenhet av samverkan mellan den samhällsvetenskapliga fakulteten, där psykologi ingår, och medicinska fakulteten vid Uppsala universitet. Viktigt är dock att lingvistik, som finns på den språkvetenskapliga fakulteten, involveras i detta samarbete. I detta arbete kan programkommittén spela en viktig roll.

Bedömargruppen anser att om tidplanen, med start för logopedprogrammet höstterminen 2004, skall hållas måste arbetet intensifieras med att i detalj utarbeta en organisation av, och struktur för, logopedprogrammet. Informationen är av yttersta vikt för de studenter som under våren 2004 ämnar söka till programmet.

Uppsala universitet har hittills inte haft någon disputerad logoped knuten till planeringen av programmet. Det har dock i det löpande arbetet med programmet varit yrkesverksamma logopedknutna till planeringsgruppen. En disputerad logoped skall tillträda vid årsskiftet. Bedömargruppen bekla-

gar att rekryteringen görs så nära inpå start av utbildningen, då det hade varit en fördel om denna på ett tidigare stadium hade deltagit i planeringen av programmet, med exempelvis arbetet med kursplanerna. Att det finns en disputerad ämnesföreträdare är av avgörande betydelse för kvaliteten på utbildningen inte minst när det gäller forskningsanknytning av grundutbildningen i logopedi.

Utbildningsplan

Bedömargruppen anser att det finns mycket stora brister i utbildningsplanen för programmet. Den är alltför kortfattad och därigenom svåröverskådlig. I utbildningsplanen ska det tydligt framgå vad som är kurser. Det bör framgå vad som eventuellt ingår som moment i dessa kurser, med färre poäng än hela kursen. För alla kurserna ska namn, antal poäng samt nivå anges och varje kurs ska sedan beskrivas närmare i separat kursplan. Även om det inte är ett krav, är det bra om det i utbildningsplanen ingår en terminsöversikt. En sådan gör det enklare för studenter och blivande studenter att få en överblick av programmets kursinnehåll.

Kursplaner

Kursplanerna inom programmet bör vara enhetligt skrivna avseende exempelvis rutiner vid examination. Vissa skrivningar om mer praktiska rutiner kring utbildningen som är gemensamma för hela programmet kan emellertid placeras i den gemensamma utbildningsplanen.

Bedömargruppen anser att kursplanerna inom huvudämnet *logopedi* är alltför generellt hållna och att de för närvarande inte är bedömningsbara. Flera kurser ingår exempelvis i samma kursplan, vilket gör det svårt att bedöma vad som egentligen är en kurs eller ett moment i en kurs. Varje kurs ska således ha en egen kursplan. Den kurslitteratur som nämns i logopedkursplanerna är delvis dåligt uppdaterad och det bör även finnas mer fördjupande litteratur i litteraturlistorna. Bedömargruppen vill här påpeka att inspiration till kurslitteratur och upplägg i övrigt kan sökas i kursplanerna för redan befintliga logopedutbildningar.

Kursplanerna inom *medicin* behöver också ses över, bl.a. den inbördes poängfördelningen mellan kurserna. En omfördelning av poäng bör ske mellan de prekliniska och kliniska kurserna till förmån för de senare. Till exempel har den kliniska kursen Neurologi, psykiatri, geriatrik totalt 2 poäng medan de prekliniska kurserna Grundläggande anatomi fysiologi, patofysiologi i sina två delar totalt har 5 poäng och kursen Nervsystemets anatomi och fysiologi har 3 poäng, d.v.s. totalt 8 poäng prekliniska kurser. ”Principer för

medicinsk rehabilitering” ingår enligt kursplanen i den kliniska kursen Neurologi psykiatri, geriatrik. Socialmedicin och farmakologi finns inte omnämnda någonstans.

I öron-, näs-, hals -kursen saknas moment avseende infektion, missbildningar, pareser, dysfagi och allergi. I någon av de medicinska kurserna bör det även finnas moment om trauma. Ämnen som audiologi samt plastikkirurgi, som är centrala kunskapsområden för logopedin, saknas i de nuvarande kursplanerna.

Kursplanerna i *psykologi* är genomtänkta och kurserna är väl beskrivna. Kursen i vetenskaplig metodik är, som nu framställts i kursplanerna, strikt psykologisk. För denna kurs, som utgör en förberedelse för examensarbetet i logopedi, finns det dock goda möjligheter att samarbeta över fakultetsgränserna. Det kan vara en kurs man samverkar inom som en förberedelse till examensarbetet. Inom psykologi skulle det även vara lämpligt med en kurs i statistik och metodologi på cirka 5 poäng.

Kursplanerna inom *lingvistik* är bra. Institutionen bör dock formellt reglera viktningen mellan allmän språkvetenskap (ASV) och fonetik. Delar av lingvistik I bör därför öronmärkas för fonetik. Eftersom lingvistik är det näst största ämnet i programmet med 40 poäng av totalt 160 vore det bra om det inom lingvistik planerades för ett moment innehållande ett mindre självständigt arbete. Ett sådant moment skulle kunna fungera som en förberedelse för examensarbetet.

Yrkesrelevans - praktikmomentet

Bedömargruppen finner att praktikmomentet är ofullständigt beskrivet och att dokumentation för dessa 25 veckor av utbildningen till stor del saknas. För att göra en realistisk bedömning av praktikmomentet behövs en konkret plan att ta ställning till. Erfarenheten säger att praktiken måste planeras på ett tidigt stadium och för närvarande saknas konkreta förslag kring exempelvis omfattning av praktikblocken och hur stora studentgrupperna på varje praktikplats skall vara. Inte minst för blivande studenter är det viktigt att få reda på hur denna omfattande del av utbildningen är planerad.

Praktiken måste betraktas som en form av undervisning snarare än ett rent praktiskt arbete. Detta innebär att det krävs utbildade handledare som kan skapa en koppling mellan teori och praktik. Uppsala universitets medicinska fakultet har stor erfarenhet av att genomföra praktik i närregionen vilket borde underlätta arbete, planering och genomförande av praktiken. Det är viktigt att de ansvariga för programmet skapar nätverk mellan praktikhand-

ledarna och lärarna inom utbildningen. Sådana nätverksträffar finns exempelvis för sjukgymnastprogrammet vid universitetet. Handledarna ute på landstingen bör känna att de är en del av ett utbildningsprogram. I samband med praktiken bör studenterna bedömas på ett strukturerat sätt enligt fastställda formulär. Ett sådant system fungerar som en viktig kvalitetssäkring av det framtida yrkesutövandet.

Bedömargruppen vill påpeka att samtliga moment inom logopedutbildningen bör täckas in av praktiken.

Praktiken ställer också stora krav på handledarutbildningen. För att få kopplingen mellan praktik och utbildningsansvarig institution är det viktigt att det är universitetet och inte landstinget som ansvarar för handledarutbildningen.

Infrastruktur

Universitetet uppger att man vill varva teori och praktik med hjälp av distansutbildning. Bedömargruppen anser att systemet för distansutbildning som demonstrerades under platsbesöket verkar lovande, men det kommer sannolikt att dröja innan det fungerar fullt ut för ett nytt utbildningsprogram. Det krävs stora insatser och resurser för att distansutbildningssystemet skall bli tillämpligt för logopedprogrammet.

Närheten till akademiska sjukhusets resurser och kompetens inom logopedi är positivt. Även generella resurser på sjukhuset såsom kliniskt träningscentrum kan komma att bli en tillgång för programmet.

Bedömargruppen fick intrycket av att biblioteksförserjningen generellt är god. Det finns dock anledning att understryka att ett beslut om inrättande av logopedi som magisterexamensämne kräver en uppbyggnad av logopedilitteraturen. Det finns också fungerande system för undervisning av studenterna i hur bibliotekets resurser kan utnyttjas för de olika stadierna i utbildningen.

Lärarkompetens, kompetensutveckling och övergångsmöjligheter till forskarutbildning

Tillgången på kompetenta disputerade lärare inom delämnena lingvistik, psykologi och medicin är god. Även den forskning som bedrivs inom dessa institutioner förefaller till stora delar vara relevant för utbildningen och kan därmed bidra till att skapa forskningsanknytning.

Vad avser huvudämnet logopedi är det angeläget att den nyrekryterade lektorns arbetssituation inte domineras av administrativa uppgifter utan att möjlighet ges att också bedriva forskning för att kvaliteten i utbildningen på sikt ska kunna utvecklas.

Bedömargruppen anser att Uppsala universitet har goda förutsättningar att på sikt få en god miljö att bedriva forskning och forskarutbildning inom logopedi. En fungerande samverkan mellan de tillträdande logopederna och forskning och forskarutbildning inom närliggande ämnen är en förutsättning för detta.

För att garantera en utbildnings kvalitet krävs som regel att huvudämnet i en examen företräds av minst två disputerade lärare, som är tillsvidareanställda vid lärosätet. Logopedprogrammet kommer, när det har byggts ut, att bli ett stort program med 120 helårsstudenter. Av dessa finns inte mindre än 60 helårsstudenter inom huvudämnet logopedi, vilket kommer att drivas till magisternivå. Bedömargruppen anser därför att Uppsala universitet snarast bör rekrytera ytterligare en universitetslektor i logopedi med erfarenhet av kvalificerad uppsatshandledning. Detta krävs för att skapa en kritisk och kreativ miljö samt för att skapa tillräcklig bredd i utbildningen. Med två disputerade lärare minskar dessutom sårbarheten. Det är vidare önskvärt att det – i enlighet med dekanus' uttryckta uppfattning – kommer till stånd forskarutbildning i ämnet.

Förutom den redan rekryterade logopeden tycks det för närvarande enbart finnas konkreta planer på att rekrytera en eller ytterligare två adjunkter. Ett problem är att det råder brist på disputerade logopeder vilket kan försvåra rekryteringen av en ytterligare logoped. Vid platsbesöket framkom att Uppsala universitet har planer på att försöka knyta yrkesverksamma logopeder direkt till undervisning i utbildningen. Bland dem finns i Uppsala ytterligare en disputerad logoped. Bedömargruppen vill påpeka att en disputerad lektor inom logopedi även kan ha annan bakgrund, exempelvis inom fonetik. En ytterligare resurs som bedömargruppen vill framhålla är möjligheter till utbyte med existerande logopedutbildningar. De fem logopedutbildningarna i landet har för närvarande ett väl utbyggt utbyte av disputerade logopeder med olika specialområden, såväl inom grundutbildning som inom forskarutbildning.

Studentmedverkan och kvalitetsarbete

Bedömargruppen anser att det finns ett väl fungerande system för kvalitetsarbete och studentmedverkan vid de medverkande fakulteterna. Studenterna som bedömargruppen träffade vid närliggande utbildningar, medicin, psy-

kologi och lingvistik, var mycket nöjda med sin utbildning och sina möjligheter att utöva inflytande på den. Det finns fungerande system för kursutvärderingar och återkoppling av dessa, framför allt inom medicinska och språkvetenskapliga fakulteten.

Studenterna är representerade i de viktiga beslutande och beredande organen såsom grundutbildningskommittén och programkommittéerna. Programkommittéerna är exempelvis inte beslutsmässiga om det inte finns studenter närvarande. Bedömargruppen vill dock påpeka att studenterna borde ha erbjudits plats i planeringsgruppen för logopedprogrammet.

Studenterna vid platsbesöket hade även konkreta tankar kring hur de framtida logopedstudenterna skulle kunna organisera sig och hur de nuvarande aktiva studentrepresentanterna inledningsvis skulle kunna bistå dem med detta. Logopedstudenterna kommer att få ett eget studieråd för utbildningen samt få plats i studenternas eget samverkansorgan på fakultetsnivå, fakultetsrådet.

Sammanfattande bedömning

Bedömargruppen anser att Uppsala universitet har goda förutsättningar att ge en god logopedutbildning, men att det underlag och den information som gruppen hitintills haft att tillgå inte är tillräckligt utan måste kompletteras och granskas ytterligare. Bedömargruppen efterlyser sammanfattningsvis ett antal åtgärder:

- Utbildningsplanen måste omarbetas. Den är alltför kortfattad och därigenom svåröverskådlig. I utbildningsplanen ska det tydligt framgå vad som är kurser. Det bör framgå vad som eventuellt är moment i dessa kurser. Det bör också tillföras en terminsöversikt.
- Kursplanerna i logopedi måste omarbetas och brytas ned på mindre delar. Varje kurs inom logopedi måste få en egen kursplan där det framgår vad som är moment.
- Kursplanerna i medicin måste kompletteras med vissa för logopedin viktiga moment. Fördelningen av poäng på dessa kurser måste ses över.
- Det måste tillkomma en utförlig skriftlig redogörelse för hur det 25 veckor långa praktikmomentet skall genomföras och integreras med övriga kurser.